

Передплата

на «РУСЛАНА» виносить:

в Австрії:

на цілий рік . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року . 2:50 зр. (5 кор.)
на місяць . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на цілий рік . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о год. 6-їй пополудни.
Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 9. ул. Коперника (Ліндога ч. 9.) Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукписи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Десятилітє „нової ери“.

V.

Найважнішою маніфестацією за програмою проголошеною 25. падолиста 1890 була відозва — «Русини Галицької Землі!» видана в грудні 1890. р.*), а на ній підписали ся Сильвестер Сембратович митрополит, Йоан Ступницький єпископ перемиский, Юліян Пелеш єпископ станиславівський, Юліян Куіловський єпископ-суфраган перемиский, Юліян Романчук і др. Дамян Савчак соймові послі (в імені товаришів-одномишленників), а за виділ «Народної Ради»: Др. Олександр Огоновський, голова і др. Кость Левицький, секретар. На вступі відкликає ся відозва до програми Русинів з 1848. року, на основі якої всі галицькі Русини злучили свої сили, а маючи через те кріпку основу у долі і повагу та довіре в горі, могли трудити ся успішно коло свого розвою. «Але пізніше, сказано далше у відозві, найшли ся люди, що почали відступати від тої програми, через що зробив ся розлад межі руским народом. З того настали і дальші лихі послїдства: приписувано нерозумні поступки поодиноких людей всему рускому загалові і правительство стало недовірливо відносити ся до Русинів. Русини, котрі давніше уважали ся підпорою держави і трону, стали опісля народом упослідженим. Зменшило ся число заступників руского народу і в соймі і в раді державній, не легко було Русинам добити ся знатїйших становищ урядових, передові Русини мусїли переживати нераз тяжкі часи, навіть наше селянство і міщанство стрі-

*) Начерк сеї відозви написав Ол. Барвінський. — Ред.

чало всілякі перепони в змаганю до піднесеня просвіти і добробиту». Щоби не спиняти дальше і не задержувати розвитку рускої народности і мови, щоби двигнути селянство і міщанство, взивають підписані, щоби знов станути на сильній і певній підставі і згорнути ся під одну хоругву.

Окрім сеї відозви піддержали своєю повагою програму з 25. падолиста 1890 другі загальні збори товариства «Народна Рада» у Львові, що зібрали ся 26. грудня. Зборам предложено не лише основне справозданє з діяльности товариства за час від єго заснованя аж до кінця 1890., але також про участь товариства в останних політичних подїях, а секретар др. Кость Левицький закінчив свою промову отсими многоважними словами, які мусимо відсвіжити у тямці всіх Русинів: «Ми не відступили і не відступимо від нашої програми. Головною бо задачею «Народної Ради» є — сполучити всіх здоровомислячих Русинів, всіх вірних синів Русин під прапор народний до спільної праці над добром всіх верств народу руского. Виходячи з сего становища, нині не може бути мови о партиях між Русинами під зглядом політичним, бо **хто є і хоче бути Русином — той стане під хоругву народну, а хто не є і не хоче бути Русином, той не може творити ані партії ані фракції рускої!**»

Опісля посол Романчук подав реферат про політичне положенє Русинів, а при тім домаганя що-до зміни політичної системи, як і потреби для національного і культурного розвитку руского народу. (Сих домагань тут не наводимо, бо повернемо до них в дальшій часті нашої розвідки). Над сим рефератом вивязала ся вельми широка розправа, яка виявила повну згоду вельми численного збору з проголошеною в соймі програмою і зазначила пово-

рот загалу Русинів до давних «народних основ». В розправі над сим рефератом промовляв між иньшими і посол Січинський, а в єго бесїді був уступ про солідарність з москвофілами, який мусимо пригадати для єго ваги і в нинїшній хвилі. «Солідарність спільного комітету, говорив о. Січинський, і спільного клубу вязала нам руки, замикала уста. Але щирости там не було: одні уважали чувство національне за святість, другі же ні; одні були щирими Русинами, а другі лиш ддятого, що родили ся на Русі, були хрещені по руски, але не мали ідеалу руского. — З того злученя не було ніякого успіху, бо там висше, де рішає ся справа, не було довіря до Русинів. — Я кажу, говорив під koniecь бесїдник, що для мого лица справа народна виспа як всяка солідарність. О фракциях нема бесїди, они мусять упасти, бо они не ідуть чесними дорогами. Уступаючи з сего місця, кажу, що ми мусимо іти наперед тою дорогою, яку вибрали, і підемо».

На останку, ще й се додати треба, що окрім всіх тих згаданих подїй, які додали ваги і значїня проголошеню програми Русинів в соймі, появило ся в 1. ч. «Львівських Архиепархїяльних Відомостей» з 29. січня 1891 р. Архиерейске посланіє Митрополита д-ра С. Сембратовича до руского духовенства, де з церковного і духовного становища пояснено положенє руского народу і руского духовенства, а програму основно там розібрано і остерігано духовенство перед ложними пророками.

Посланіє закінчене гарними словами св. Ап. Петра: «Подадите въ вѣрѣ вашей добродѣтель, въ добродѣтели же разумъ, въ разумъ же воздержаніє, въ воздержанію же терпѣніє, въ терпѣніи же благочестіє, въ благочестіи же братолюбіє, въ

10

СУДЖЕНИЙ.

Оповіданє Ек. Уманця.

З російского переклав Вол. Вербенець.

(Конець).

Друга година вже доходила, коли в передпокою роздав ся дзвінок Теофіляктова, і Иван, що стояв на сторожі, скорецько отворив перед ним двері. Олександра Іванівна сидїла вже в сальоні, в дуже торжественній позі; біля неї сидїла Клявдинька і скромненько опустила свої повні, чорні очка. Вона іще більше зблїдла, коли почула дзвінок.

Микола Миколаевич, цілий урадований, ввійшов прямо в сальон і привітно стиснув руки матери і дочки.

— А Тома Лукиянович дома? — було першим його питанєм.

— Дома, — відповіла Олександра Іванівна: — він прийде пізнійше і Машенька також.

— Ви всегда були для мене так добрими, Олександро Іванівно, — почав Теофіляктов: — Я всегда находив в вашім домі так щире принятє...

— О, так! Я давно гляділа на вас, як на

сина! — промовила генеральша, вздихнувши патетично.

— У вас чув ся я, як в дома, котрого у мене на жаль в послїдні часи не було — продовжав молодий чоловік.

Тепер, коли я знову щасливий...

— То значить, як то знову? — спитала вона. — Хиба Клявдинька не перша дївчина, яку ви любите?

— Клявдинька?... Клявдия Томинична? — поправив ся він.

Я вас не розумію!

— Щож тут є не розуміти, Миколо Миколаевичу? Ви її любите і я згодна віддати вам її, хотїя нам всім дуже буде прикро розставати ся з нею...

Теофіляктов, нічо нерозуміючи, поглянув спершу на матір, опісля на дочку, очи його стрїнули ся з повними любви очима Клявдиньки. Він зрозумів все і йому стало так жалко бідної дївчини, що він прошептав, ледви було чути:

— Олександро Іванівно, тут зайшла якась похибка. — Я давно жонатий...

— Ви жонаті! — різко викрикнула Олександра Іванівна. — Як се маю розуміти? Хиба ви не говорили вчєра моїй дочці, що прийдете нині їй освідчити ся?...

— Ні, Олександро Іванівно, не говорив.. Я прийшов сюди нині, щоби подїлити з вами моєю радїстю. Чи знаєте ви, що рік тому назад ми розійшли ся з жєною ізза пустих дурниць. Вона від мене відїхала, але ми любили одно другого і терпіли. Вчєра дістав я від неї телеграму, що вона вертає ся і сєгодня вечером я їду її на зустріч. Ви всегда були так добрі для мене, що я думав, ви будете тішити ся зі мною...

— Ні, любий пане, так не поступають з чесними дївчатами! — крикнула Олександра Іванівна. — Ви повинні були упередити, що ви жонаті...

— Тодї ви перестали би мене приймати? — уразливо спитав Теофіляктов.

— Ви дістали ся в чесну родину, — продовжала генеральша, неслухаючи його: — ви влюбили в себе мою дочку і тепер в присутности молодї дївчини розказуєте ріжні скандалічні історії. Се по просту обидла!

— Алеж я в тім невинуватий, вислухайте мене! — просив ся Теофіляктов. — Клявдия Томинично, вступіть ся за мною, пояснїть вашій мамусі, що я зовсім до вас ніколи не залицав ся.

Але бідна Клявдинька гірко-гірєнько плакала, сидячи на своїм кріслі; густі сльози ка-

братолюбії же любовь», а крім того каже архиєпископ пам'ятати на слова св. Ап. Павла: »Безпреткновенно бывайте Іудеємъ и Єллиномъ и церкви Божіей: »Якоже и азъ во всемъ всѣмъ угождаю, не искии своєю пользы, но многихъ, да спасутъ ся«.

(Далі буде).

Виборча відозва

польского, демократичного сторонництва.

Трохи помірно вже видало польське, демократичне сторонництво свою виборчу відозву, видрукуювши її на чільнім місці вчорашнього Słowa Polsk-ого з підписами: д-ра Олександра Дворського, як презеса, Яна Ротера, як заступника презеса і Тадея Романовича, як секретаря головного відділу сторонництва. Короткий зміст сеї відозви такий:

Корона відкликала ся до народів, до виборців, бо положенє є грізним, небезпечним для держави і краю. Ми дожили часів пів-абсолютизма, дискредіаційного правління, де замість волі країв і народів рішають ординанси, правительство розпоряджає ся без контролі, господарка веде ся без бюджету, податки ростуть без призову репрезентації оподаткованих. Словом: настая розкладовий процес, що руйнує народи матеріально і морально.

В нашім краю від початку конституційної ери правління спочиває неподільно в руках консервативного сторонництва, тому і відвічальність за невідрадний стан краю спадає на се сторонництво. Нужда, темнота, фіскальне гнобленє, брак інвестицій, хибна політика мит і тариф, недостаток землі і заробку вироджують невдоволенє в чим раз ширших кругах, а заравом кріпшають з другої сторони змаганя придавити всякі сміліші стремленя до направи лиха та знасилити свободу виборів всякими способами.

Політичних здобутків нема жадних, автономічних ані сліду, народів станули там, де стояли перед 30 літами, польський вплив у Відні став фразою без змісту, брак народového і краєвого еґоїзма, а заравом заплата симпатії у народів — отсе знамена консервативної політики. Тож вже час зірвати з нею. Демократичне польське сторонництво, супроти близьких виборів, накликає, по мисли програми з дня 22. серпня с. р., до політики здорового, народového і краєвого еґоїзма, до оборони конституціоналізма і парламентаризма, до політики свободи і поступу, справедливости і суспільних реформ.

Коло польське не зуміло задержати в своїм лоні всіх польських сторонництв для одноцільної репрезентації польского народа у Відні. Виборці! вибирайте таких послів, щоби увійшовши до польского Кола, домагали ся рішучо зміни статута Кола, по мисли демократичної програми з д. 22. серпня. Тим способом зможете влучити до віденської репрезентації і тих послів, які задля за тісаого статута Кола не можуть нале-

пали на її білий стрій, в котрім іще вчора вона була так щасливою.

— Клявдіє Томинична, простіть мені — промовив тронутий Теофіляктів і старав ся відняти руки від її лица: — простіть, не плачте, ради Бога!

— Прошу вас, ласкавий пане, відойдіть від нас! — приказуючо сказала генеральша.

— Добре, я відійду, — сказав він: — але зайду до Томи Лукіяновича, щоби оправдати ся, бо він більше терпеливий і вислухає мене.

— Генерал вийшов — усміхнувшись промовив Іван, що явив ся як-раз в дверях з чарками шампаньского на підносі.

Показало ся, що Тома Лукіянович вийшов з свого кабінета, зваблений грімкими голосами в салоні і ставши ся случайним свідком, або радше слухачем розіграної ся траґи-комедії, вийшов зі встиду з дому. Теофіляктови оставало ся лише розійти ся з дамами, надіти пальто і відійти, що він і зробив.

Олександра Іванівна, розгнівана і обурена до послідної степені, приступила до дочки і почала її дорікати, але бідна Клявдинька, потонувши в своїм кріслі, тільки гірко-гіренько плакала.

жати до него, не хотючи піддавати себе майоризації консервативної більшости.

По кількократнім завзиві до виборців, щоби вибирали на послів людей вольнодумних, незалежних, патріотичних, рішучих, а демократичних, відозва ще раз пригадує як »здоровий народовий і краєвий еґоїзм« і кінчить ся окликом: Вибирайте під старим кличем народним, поступовим і вольнодумним — під кличем народовой демокрації!

Відозва замітна хіба тим, що демократи вже спустили рішучо з тону, бо замість оклику »проч з Колом«, ограничили ся на скромнішим бажаню »реформи статута«, а впрочім ціла відозва, се лиш звучні фрази.

Д О П И С Ь.

з Тернополя.

Якийсь дописуватель з Тернополя, помістив в новинах »Діла« з 24. н. ст. жовтня свою допись, в котрій вельми огірчає ся тим, що ученики місцевої учительської семинарії від часу до часу сьпівають в церкві при акомпаніменті музики. При тім п. дописуватель мокрим рядом накидує ся на учителя сьпіву п. Рута, закидуючи ему бодай убічно брак фахового знаня і злу волю. Ми зі своєї сторони мусимо зазначити, що заміти, піднесені п. дописувателем що-до музики в церкві, так зі становиска чисто реліґійного, як і образового, суть цілком безпідставні, а що-до особи п. Рута ложні і злосливі.

П. дописуватель схоче ласкаво прийняти до відомости, що Церков Христова всі красні штуки ужила для хвали Божої, а також і музику, з тої точки виходячи, цілком се не противить ся духови реліґійному, коли в церкві величає ся Бога музикою. »Хвалите его во гласѣ трубнѣмъ, хвалите его въ псалтири и гуслѣхъ. Хвалите его въ тимпанѣ и лицѣ; хвалите его въ струнахъ и органѣ«. Пс. 108. Що знов дотичить нашого руского обряду, котрого ціхою є музика вокальна, себ-то сьпів, а не інструментальна, то сей також не нарушає ся, бо як висше сказано, не сама оркестра грає, тільки ученики при акомпаніменті оркестри сьпівають. Се чейже не може противити ся властивости обряду. Подібно практикує ся і у інших народів східного обряду; н. пр. у Росиян (гляди »Світъ« ч. 262).

Крім того ученики семинарії тільки спорадично сьпівають з музикою, а не кожної неділі, коли на них черга припаде. Н. пр. сего шкільного року доперва один раз сьпівали з музикою. Аджеж ви, п. дописуватель, самі згадуєте, що ученики семинарії уже довгий час не грали. Чи гадаєте може, що се спричинила ваша давнійша допись? За се вам ручу, що ні. При кінці шкільного року ученики-матуристи звичайно не приходять на проби, бо дорожать часом, для того трудна справа була виступати з музикою; отсе причина, для котрої ученики уже й трохи чи незадовгий час не сьпівали з оркестрою. Та спорадичні, публичні виступи учеників з оркестрою не уймають, але підносять урочистість богослуженя; а на учеників зі згляду на науку вельми корисно ділають, бо заохочують їх до праці в сім напрямі.

Се цілком ясна річ і не потребує ніякої аргументації; але ви, п. дописуватель, певно не є зі званя педагогом і для того тільки негодуєте. Найліпше в такім случаю не мішати ся до не своїх річий. Заклад шкільний має своїх фахових настоятелів, котрі знають, як учеників повести. Що-до особи п. Рута, то всі заміти згаданой дописи цілком ложні. І так неправда, що п. Рут є тільки помічним учителем сьпіву; бо він є сталим учителем музики і сьпіву; про се можна перекопати ся в дирекції ц. к. учит. семинарії. Неправдою є будьто би доперва п. Рут впровадив музику до церкви, бо се практикує ся від тоді, від коли семинарія в Тернополі існує; про се знов можна поінформувати ся у тернопільских парохіян.

Неправдою є дальше, немов би п. Рут казав, що буде на перекір Русинам в церкві грати, бо грає в костелі; перед ким він се казав? коли? які є на се дані? Пощо торочити, чого не можна доказати. П. Рут є ческої народности і его цілком не обходять краєві і національні

справи; він пильнує свого учительского діла, і скінчило ся. Пощо підсувати шовінізм там, де его нема? Неправдою вкінци, щоби п. Рут своїми продукціями викликав загальне обуренє в церкві. Противно, загально признають красу і гармонійність сих продукцій та похваляють велику працю учеників і учителя для звеличаня Служби Божої. Що знов дотичить заводового знаня п. Рута, то гадаю, свій далеко компетентнійший суд в тім згляді видала п. Руту праґска консерваторія, на підставі котрого він став сталим учителем сьпіву і музики.

Нас тільки то дуже дивує, що згаданий дописуватель так безідейне поле вибрав собі до діланя, як прогнанє музики з церкви, мимо того що в Тернополі є чимало руских справ о много пильнійших-жизнейших. От пр. нема жіночої школи з руским язиком викладовим, мимо того, що в Тернополі до 300 учениць-Русинок учає до жіночих шкіл. Або оттак мимоходом сказавши, в рускій паралельній класі на передмістю микулинецькім досіль нема ані образа на стіні, ані числівки, ані орієнтаційної написи над дверми, мимо заходів управителя школи. От захоронки нема, рускі діти, поміщені в польській захоронці, пропадають для свого обряду і народности. Тож коли вже займаєтесь шкільними справами, п. дописувателю »Діла«, то зверніть бодай на такі справи вашу світлу увагу. Або якби ви так замість писати дописи про музику в церкві, від часу до часу зладили відчит для »Мицаньского Брацтва«, або для »Віри« — не хосеннійша би то була річ? Ви дивуєте ся також о парохови, що тершать музику в церкві; а не дивуєте ся міродайній церковній власті, що рускі вояки в рускі сьвята йдуть на вправи, як се мало місце на св. Димитрія в Тернополі. Люди до церкви, а жовніри попри церков при звуці труб і бубнів на вправи в поле! Чому ви, п. дописуватель, не виступаєте против сего, що також війскова музика грає в церкві і то без сьпіву? Отже дайте спокій, п. дописувателю, людям праці і доброї волі, які не пустим балаканєм, як се ви чинити, а працею і знанєм причиняють ся для звеличаня нашого св. обряду. Ми поступаєм свідомо і цілком не маєм на цілі обнизити величавість богослуженя, або уїмити нашому церковному обряду. Хоральними виступами семинаристів при акомпаніменті музики в церкві, прямємо ми ні до чого ившого, як тільки до хвали Божої і музикального образованя учеників.

Парохіян.

Характеристика поезий

Петра Гулана-Артемовского.

(Далі).

Сам факт покликаня до життя козацких полків викликав між Українцями велике одушевленє. Свідком сего »козацкия пѣсня«, уложена А. Боди-Варвинцем (Бодяньским) »по случаю возстановленія Малороссійскихъ козацких полковъ 6. мая 1831. года«, а напечатана в »Молв-і« за р. 1833. ч. 99. Бодяньский кличе:

»Ой нуте, Брацця! Гей Братица!
Як мога, лусом, за списища.
Сідлайте коний вороних,
Як зміїв от лихих!
Швидчій одгостройте шаблюки!
По парі пістолетів в руки!
Козацькі шапки на бакир!
Вже годі кажний бути мугир!
Нум боронити Україну,
Як матір подобає сину!
Скорій ходімо на Ляхів,
Да станем бить з усіх шляхів!
Ще не забули ми Богдана,
Козацького свого гетьмана,
Як з війском він їх тормашив,
Як їх, де не піймав, душив...
Дамо ся знать свою уроду,
Всіх к чорту з мосту прямо в воду!«¹⁾

Та козацким полкам, подібно як в р. 1812., не судилось взяти участі в війні. Один з урядників канцелярії князя Репніна, Сердюков, подає про сю організацію козацтва і его дальшу

¹⁾ »Козацка пѣсня« писана в Переяславі дня 20. мая 1831 р. Єї перепечатав з »Молв-і« Вл. Каллаш в статі »Къ исторіи малорусской литературы 20-хъ и 30-хъ годовъ XIX. в.« Киевск. Страница в р. 1899. т. 9. стр. 149-159.

долю в своїй автобіографії такі вісти: «В р. 1830 (читай: 1831) в часі польського повстання утворено козацькі полки по маніфесті царя Миколи, на такій основі, як се було в 1812. році. Їм обіцяно по скінченню війни поворот домів, а тим, що поступили би в офіцери з «гражданських чиновників» — переіменоване в «воєнні чини». В такій надії все закишло і неповна в місяць виставили полтавська і чернігівська губернія вісім полків, кождий по тисяч людей, а дворяни купили коний і зброю. Козаки йшли всі радо, поміж ними було багато таких, що оставили жінок, дітей і досить значне майно. Полки пішли, станули на границях, а що війна скоро покінчилась, тому видано розпоряджене, щоби їх відослати домів. Здаєсь, що при кінці 1831. року деякі з них вернулись вже в обійми родини»¹⁾.

Надії, які покладали Українці на утворення постійних українських полків, не справдилися мимо незвичайно ширих заходів князя Репніна. Не помогли завірювання кня. Репніна, вислані під адресою царя, що на случай утворення українських полків стане «на страж у Дніпра против легковѣрія польскаго народѣ воинственнѣй», що «къ рядамъ побѣдоноснаго воинства Вашего присоединится значительный отрядъ вѣрныхъ и усердныхъ поборниковъ». Не придали ся на нічо представлення Репніна, що козацтву в р. 1812. заподіяно тяжку кривду за їх услуги, песені охотно і з самопожертванем, бо торжественної обітниці на утворення постійних козацьких полків тогді не сповнено, «а послѣдовавшая вскорѣ потомъ отмѣна и обращеніе сихъ ревностныхъ воиновъ опять въ казенные поселеніе и къ рекрутскому набору повергло въ уныніе всѣхъ козаковъ и внушило имъ недобѣрчивость, свойственну народу малообразованному»²⁾. Подібно, як по р. 1812. настали для козацтва дуже тяжкі часи. Рекрутські набори не уставали, а козаків висилано на службу в кавказкі, лінійні війська і полки. Головним противником заходів кня. Репніна був тогдішній голова «государственнаго совѣта и комитета министровъ» кня. Віктор Павлович Кочубей, що бояв ся опиря сепаратизма і вговорював безнастанно в царя Миколу конечність як найскоршої асиміляції українських козаків з прочим населенем краю³⁾. Інтриги против кня. Репніна довели до того, що в р. 1834. дня 31. грудня назначено на его місце генерал-губернатором графа Гурьва⁴⁾.

Та якби оно не було, то се не підлежить сумнівови, що надія на утворення постійних, козацьких полків, віра, що цар і на будуче велить «не рекрута, а козаків давати», була одною з головних причин сего урядового, російского патріотизму, що з такою силою відозвав ся в творах українських письменників і поміж українською суспільністю. Та були ще й інші причини, про які станемо говорити в другій главі.

(Далі буде).

З політичного поля.

Державна рада залізниць відбула вчера засіданє під проводом міністра Вітека. Ухвалено внесення дотично розширення обсягу діланя ради в важніших, тарифових справах. Відтак почала ся дискусія в справі будови боєнацьких залізниць і шляху Спалато-Арзано, а заразом в справі розширення залізничної сѣти в Дальмації. Міністер Вітек заявив, що вступні роботи на шляху Спалато-Арзано, на які в прелімінар вже вставлено квоту 1,400.000 корон, поступили вперед так далеко, що в разі ухвалення кредиту парламентом, зараз можна би приступити до бу-

¹⁾ Н. С. «Къ исторіи малоросс. козаковъ». Кіе в кн. Старина з р. 1897. том 59. стр. 118. Автор наведеної статі сумніває ся, чи вість подана Сердюковом, вірна. По нашій гадці, сумніватись нема потреби, тим більше, що й Артемовский, чоловік, що жив в часі польського повстання, стверджує вість Сердюкова, коли пише, що білий цар «звелі не некрута а козаків давати, тепер то будем Ляхів і Турків бити», а вслід за тим додає:

А тут до Репніна прибіг гонець на двір,
Та й каже: поминай тепер Ляхів, як звали!
Вже Хведорович наш з їх видавив ввесь жир,
Вже, каже, й могорич в Варшаві запивали.

(Свѣт з р. 1882. стр. 242.)

²⁾ Н. С. «Къ ист. малор. козаковъ», стр. 121.

³⁾ Там же. стр. 129-131.

⁴⁾ Там же. стр. 349-50.

дови. Отже з желанем приспішена будови сѣї залізниці належить звернути ся до нової палати, а не до правительства.

Галицькі робітники в наслідок наказу німецьких властей, мусять найдалше до нинішнього дня забрати ся з Познаньщини, західних Прус і Шлезка, де були заняті при фабриках та ріжних заводах. Передвчера около 2.000 робітників переїхало через Познань до границі. Нині, дня 1. грудня, в цілій німецькій державі переводять ся спис населеня, і заразом спис живого инвентаря та овочевих дерев.

З Царгорода доносять до Frankfurt. Ztg., що подорож кня. Юрія, комісаря Крети, яка мала на цілі узисканє самостійности Крети остала без успіху. Іменно ширені вісти, немов би Росія дала кня. Юрєви свою згоду на сей плян, є зовсім невірні. Кня. Юрій звернув ся був до чотирох интересованих держав з пропозицією, щоби Крету прилучити до Греції в такім відношеню, як Лютарингію і Альзацію прилучено до Німеччини, а в такім случаю кня. Юрій згодить ся стати намісником Крети. Російский міністер заграничних справ гр. Лямдсдорф дав виразно до зрозуміння князєви, що Росія не дозволить жадних змін в теперішнім стані на Креті.

Лист Лигунчана до свого приятеля в Шангаю, який мали переловити власти союзних держав в Китаю, містить в собі, як доносять, ось який зворот: «Для нас, Китайців, найліпше сидіти тихо, не рупати ся і нич не робити, а тимчасом білі чорти возьмуть ся за чуби самі між собою». Різкі слова китайского дипломата характеризують знаменито ситуацію. В концерті держав грає кождий на свою руку і старає ся лише заглушити другого кумпана. Уже в Шангаю Англичани побили ся з Французами; в Печілі Англичани і Росіяни дуть ся за залізничу дорогу; в Піентсіні Французи проти засаді одностороннього поступованя держав і ненарушимости китайської території пересунули границі своєї оселі і загорнули спорий шмат китайської землі. Зиов на мори Німці придержали корабель, який плив під англійскою флягою. І се лиш приміри — а тимчасом заступники держав радять і торгують ся в Пекіні: кому що заплатити, якому мандаринови стягти голову, зняти жовтий кафтан або відрізати великий гузик — але ніхто з сих ухвал не є вдоволеним, бо хоть китайські заступники нічого не відмовляють, то однак китайські гузики тримають ся міцно... а вже і про високі рекомпензати для держав нічого і казати! Отже Китайці чекають, що з того вийде?..

Новинки.

— Календар. В неділю: Авдія; рим.-кат. Бабіяна. — В понеділок: гр.-кат. Григорія, Анатолія; рим. кат. Франціска. — Ві второк: гр.-кат. Введенє Прєсв. Богородиці; рим.-кат. Варвари.

— Вечерниці св. Андрєя. Як давнійше, так і сего року устроєє товариство «Клуб Русинок» в навечере св. Андрєя вечерниці, получені з томболею. Дохід з сих вечерниць призначений для товариств «Шкільна поміч» і «Руслан».

Позаяк «Клуб Русинок» не має фондів на закупно фантів, потрібних на томболею, тож відзивавсь до всіх, кому лежить на серцю розвій обох тих добродійних товариств, щоб жертвовали які фанти. Може се бути навіть дрібниці, котру комітет з вдячностію прийме. Фанти можна присилати до «Клубу Русинок» в середу і суботу межі 4. а 7. годиною.

О. Барвіньска,
секретарка.

Г. Шухевичева,
предсідателька.

— Іменованя. Цісар іменував радників вишого суду краєвого у Львові, Кароля Криницького і Адольфа Підляшецкого, радниками двору при найвишнім трибуналі. — Цісар іменував посла до краєв. сойму Антона бар. Ставчан Кохановского, заступником краєвого маршалка на Буковині. — Міністер скарбу іменував податкового поборця Генрика Волощука головним податковим поборцем в службовім окрузі скарбової дирекції в Чернівцях.

— Наданє парохії. Оporожнену гр.-кат. парохію regiae collationis в Доброгостові, надало намісництво о. Олександрови Сембратовичєви, до теперішнього парохови і деканови в Новім Селі.

— Виказ виграних лосів дяківської лютєрії вже надрукований. Тим властителям лосів, котрі замовили собі сей виказ, присилаючи на се 25 сотиків, вишле ся виказ під їх адресою. Всім урядам парохіальним розішле ся виказ через Всєсьв. Консисторію, до котрих з дотичною просьбою заряд лютєрії відніс ся.

— Видавництво консолідації. Нині почало ся

видаванє в двох накладах виборчих поручень консолідаційної спілки «Народний Комітет» & «Русская Рада». Перший напечатав своє виданє в нинішнім «Дѣл-і», а друга з иншим вступом і закінченем паламарщиною в «Галичаніні». В «Дѣл-і» читаємо: Народний Комітет, на основі предложєня комітетів повітових і мужів довіря, затвердив і поручає отєї кандидатури;

І. З V-ої курії: 1) На округ виборчий Стрий-Турка-Жидачів-Бірка-Долина-Калуш д-ра Андрєя Коса, адвоката в Калуші; 2) На округ виб. Броди-Камінка-Жовква-Рава-Сокаль Данила Мекелиту, господаря в Бутинах; 3) На округ виб. Станиславів-Рогатин-Підгайці-Бучач-Товмач Йосифа Гурика, господаря в Угринові-долішнім.

II. З IV-ої курії: 1) На округ виб. Ярослав-Цішанів д-ра Данила Стахуру, кандидата адвокатского в Перемишлі; 2) На округ виб. Львів-Городок-Яворів д-ра Костя Левицкого, адвоката у Львові; 3) На округ виб. Жовква-Сокаль-Рава д-ра Михайла Короля, адвоката в Жовкві; 4) На округ виб. Броди-Камінка о. Сидора Зельского, пароха в Милятині; 5) На округ виб. Золочів-Перемишляни о. Данила Танякевича, пароха в Закомарі; 6) На округ виб. Станиславів-Богородчани-Товмач-Надвірна Йосифа Карановича, радника судового в Станиславові; 7) На округ виб. Коломия-Косів-Снятин д-ра Теофіля Окуневского, адвоката в Городенці; 8) На округ виб. Заліщики-Борщів-Городенка о. Алоїзія Олесницького, пароха в Торговиці. — Від Народного Комітєта. — У Львові дня 29. (н. ст.) падолиста 1900. Юл. Романчук, голова. Др. Евг. Озаркевич, секретар.

Виданє, що вийшло накладом «Русскої Ради» в «Галичаніні», ріжнить ся вступом і закінченем. Вступ звучить: «Политическое Общество «Русская Рада» во Львові, яко центральний (отже висий від Народної Ради — Ред.) виборчий комітет, на основанії предложєня повітових комітетов і мужей довіря потверждає і обявляє сим кандидатури слідующих лиц в послі державной думи». Закінченє так виглядає: «От виділа полит. Общества «Русская Рада» во Львові». Львов, 16. (19.) ноября 1900. г. Др. І. Добрянский, председателъ, Др. Л. Павенційский, секретарь.

Дальші випустки виборчої «кумпанії» — як запевняє «Дѣло» — появлять ся небавом.

— Ректором львівского університету на місце о. д-ра Більчевского, іменованого архієпископом, вибрано вчера проф. д-ра Бронислава Кручкєвича. При першім голосованю вибрано ректором проф. д-ра Дибовского, але коли він рішучо заявив, що вибору не прийме, відбуло ся друге голосованє.

— Замах на гр. Старженського. Дальше сліdstво в сій справі веде ся зі здвоєною енергією, тим більше, що як показує ся, увязненого Щипку будуть мусіти мабуть випустити. Щипка доказує своє alibi таким оповіданем романтичної закрутки: Він мав наречєну в селі Вжонсовицях, 13 км. від Подгужа, котра служила у старого холостяка, Оржеховского. Щипка, працював в углекопах в Моравській Оставі і коли дізнав ся, у кого служить его наречєна, приїхав до своєї матери в тім самім селі, щоби підглядати Оржеховского. І дійсно бачив, як Оржеховский з его наречєною поїхав до міста і як єї по дорозі обіймав. Те его так розлютило, що грозив їм револьвером, і найдений в его револьвері сліпий патрон мав служити до наполохана Оржеховского. Щипек подає, що ціле пополудне критичного дня пересидів в коршмі, потім був дві години у свого стрийчного брата, а від 9. години спав в домі у своєї матери аж до хвилі его увязненя. На се все Щипек наводить свідків.

— Самбірські кати. В дальшій ході судової розправи против Айтнера переслухано в четвер пополудни свідка Бекєра, різника зі Самбора. Бекєр зізнав, що на поліцейській стражниці так по звїреки его катовано, що через три тижні не міг він отворити уст. При інквізиції уживано машинки і кайданок, однак свідок не може рішучо сказати, чи се діяло ся з поручєня Айтнера, чи ні. Опісля переслухано як свідка Івана Рабія. В его зізнанях містить ся майже ціла історія самбірських тортур. Він був вахмайстром поліції і в марті с. р. засуджено его за публичне насилє. Після его оповіданя Айтнер знуцав ся так над поліціянтами як і над публікою, від якої стягав ще крім того каря до одного риньского. Сі гроші потапали в кишені інспектора. Айтнер знав дуже добре, як переводить ся сліdstво та самий видавав поручєня що-до уживаня машинки, «буків і кайданів. Часом морив голодом арештанта, щоби силоміць принєволити его до зізнань. Коли направлено машинку, сам Айтнер передав єї поліціянтам та поручив єї уживати, і приказав так бити, щоби не лишали ся синці. Коли на тілі катованого лишали ся які знаки, то держав его так довго, аж катованой зовсім виздоровів. Свідок Рабій був лише механічним орудієм в руках Айтнера; а коли єму раз секретар суду сказав, що затакє жостокє поведєне може відкокутувати в вьзниця, а Рабій сказав се своему інспекторови, сєй назвав его «болваном». Дальше зізнавав начальник огневої сторожи Матій Урбанський і за-

явив, що раз при нїм уживано «машинки», коли розходило ся о признане ся якогось мушчини до крадіжки. Потім переслухано ще кількох свідків, котрі самі нічого не знали, лише чули від інших про тортуроване арештантів.

В п'ятницю переслухано свідка Генрика Байду, поліціянта, який зізнав, що Айтнер знущав ся над арештантами, бив їх по лицю, тягав за волосє і т. д. Свідок Гігель зізнав під присягою, що три рази уживано до него машинки до натягання пальців, при чім був все Айтнер. Далше зізнавали ще інші поліціянти, але до вясненя справи не причинили ся. Вкінці переслухано ще д-ра Будзиновского, самбірського бурмістра, котрого зізнаня випали на користь Айтнера. Др. Будзиновский хвалив поведене Айтнера і заявив, що Айтнер не мав абсолютної власти над поліціянтами, тому знущаня над увязненими могли відбувати ся без его відомости. По переслуханю сего свідка трибунал поставив присяглим судиям одно питанє, чи Айтнер як інспектор поліції винен є, що знущано ся немилосердно над арештантами. По короткій нараді присягли судії заперечили се питанє 9-ма голосами, а в наслідок того трибунал увільнив Айтнера від вини і кари.

— **Закон о львівських водопроводах.** Цісар санкціонував ухвалений краєвим соймом проект закона, на основі якого властители домів у Львові обовязави свої дома получити з міським водопроводом, далше, на основі якого уділяє ся громадї позволеня побирати чиншові податки і оплату за напругу, удержуванє і розширенє міського водопроводу.

Телеграми.

Варшава, 1. грудня. Нині умер нагло на удар серця ген-губернатор Варшави кн. Олександр Імеретинський.

Лівадія, 1. грудня. Вчєра о годині 11. перед полуднем виданий бюлетин звучить: Цар перебув вчерашний день і ніч дуже добре. Суб'єктивний стан є дуже вдоволяючий. Оноді вєчером о год. 9. температура була 36.4, живчик 60, рано температура 35.8, живчик 62.

Петербург, 1. грудня. Міністерство війни повідомлює, що дня 24. м. м. з Порт Артур до Одесси відплинув пароход, на якого помості находить ся 13 офіцирів і 1088 вояків з поворотом до вітчизни.

Берлин, 1. грудня. Гр. Вальдерзе доносить з Пекіна д. 29. падолиста, що колюмна Йорка поверне з Кальгану під проводом генерала Гайля. Полковник гр. Йорк помер підчас маршу в місцевости Гвайляй.

Лондон, 1. грудня. Урядова газета оголошує номінацію Кітшєнера начальним вождом на місце Робертса і піднесенє его до ранги генерала-поручника з титулом «льокального генерала».

Фрибург, 1. грудня. Гарнізон Швайцеренке увільнено від облоги Боєрів, яких розбито в розтїч, причім Англичани мали лише 3 ранених.

Берлин, 1. грудня. Ще не відомо, коли Крігер прибуде до Берлина. Лейде запевнює, що се залежить тільки від стану здоровля президента. Крігєра прийме державний канцлер гр. Білов. Не є виключеним, що Крігер поїде вперед до Петербурга.

Прага, 1. грудня. Бурмістр вислав до муніципальної ради Парижа телеграму з заявою симпатії для Крігєра.

* Читайте!! *

Вже за кілька днів появлять ся урядові проспекти

найліпшої

в світі

льотерії.

В виду того, що доси ніодна льотерія не подавала так великих *виглядів до виграня* і не мала так величезної скількості *виграних*, то можна передвидіти, що сї льоси, які мають найбільшу запорукку, вмить будуть розсхвачені. — Поручає ся отже замовити вчас проспекти, які висилає ся на жаданє даром, оплачено. — **Надходячі порученя на основі тих проспектів як найспішнійше полагодить ся.** — Замовленя — заосмотрені точною і читкою адресою належить посилати до

„Amtlicher Prospekt“
an Haasenstein & Vogler
in Wien.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечень

„ДНѢСТЕРЪ“

перше і одинокє руске Товариство асекураційне, припорученє Всч. Духовенству і всім вірним Впрєосв. Митрон. і Прєосв. Еп. **Ординариатам** всіх трєх єпархій, обезпечєє будинки, урядженє домашнє, скот, господарскі зваради, збіжє в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **протів шкід огневих.**

Стан фондів гваранційних з днем 31-го грудня 1899 вносивть:

Фонд резервовий	245.814 кор. 82 сот.	} 486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій	148.480 „ — „	
„ спеціальна	1.684 „ 80 „	
Фонд основний	72.000 „ — „	
„ емеритальний	18.106 „ 60 „	

Тарифи «Днѣстра» дуже умірковані, услівя обезпечєнь користні, а шкоди ліквидують ся безпроволочно. До кінця 1899 року вносивли виплачені шкоди 1,669.565 кор. 38 сот. Поліси «Днѣстра» приймає **Банк красєий і Каси ошадности** у Львові, Коломиї, Самборі, Долині, Святині, Городенці, Терєбовли і Заліщиках при позичках гіпотєчних.

На житє можна обезпечитись через «Днѣстеръ» в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові, котре дає найкористнійші услівя, представляє своїми фондами найбільшу гваранцію і видає поліси і квїти в рускїм язиці. **Зголошеня о удїленє агєнций в окрєстностях, де нема близько агєнтів «Днѣстра», приймає ся.** «Днѣстеръ» виплатив агєнтам по кєнець 1899 р. провїзії 216.714 корон.

Львів, ринок ч. 10. (дім «Просьвіти»).

К. СОЛИК

передше **МОЗІЊСКИЙ**

у Львові ул. Собіського ч. 7.

поручає всїлякі роди **ФУТЕР.**

Футра до подорожи, мужєскі і жіночі нагортки найновїйших фасонів, Ротонди, Сака, Дольманики, Катанки, Колнїри, Боа, Зарукавки, Шапочки дамскі, Шапки мужєскі, Шкіри вєякого рода, поодинокє і гуртом як також, **Верхи** готові до мужєских і жіночих футєр.

Матерії найновїйші на верхи в найбільшїм виборі.

Рівнож приймає на літо футра до переховку.

Цїни умірковані і низькі.

Товариство взаїмного кредиту

„ДНѢСТЕРЪ“

стоваришенє з обмеженою порукою, Львів, ринок ч. 10
(дім «Просьвіти»).

удїляє позички за оплатою 5½% і 1% додатку на кошта адміністраційні, властителям ґрунтів і господарств до 500 корон за порукою двох відповідних ручителїв або за інтабуляцією, над 500 корон тільки за інтабуляцією на першїм місци, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт. Св'ященник, не посїдаючі реальностей, мусять крім поруки двох ручителїв предложити єще полісу житєву; обезпечитись можна через «Днѣстеръ» в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові після всьляких можливих комбінацій.

Згаданє Товариство приймає вкладки до опроцентованя від членів і третих осіб по 4%.

— Удїл членський вносивть 50 кор., вписовє 2 кор. —
Членом бути і позичку дістати може тільки член обезпечений в «Днѣстеръ».

Інформації удїляє Дирекция листовно або агєнти Товариства взаїмних обезпечєнь «Днѣстеръ».

Артистичнє заведєнє ритовниче малярства шильдів. відливаня, таблиць, виріб печаток кавчукових і великий вибір кавчукових друкарєнь

Гєнрик Шапіра

Львів, ул. Копєрника ч. 3 (побіч аптеки Вп. Миколаяша).

Виконує дуже красно всїлякі роботи, а іменно: печатки кавчукові і металєві для громад і урядів парохіяльних. Шильди мальовані на шклї, дереві, блясї та полотні. Всїлякі лякерования, позолочуваня хрєстів. Таблиці і шильди ляні з ріжних металїв, таблиці нагробні і назви улиць, числа на доми.

Гравури на металю та дорогих камінях, печатки, штанци, відзнаки, букви, монограми, герби і ґузики до упряжи та ліберні. Марки печаткові, бляшки шпунт. для броварів. Нуморатори і стемплї на датум. Обцяги до пльомб, шабльови. Краска до печаток та хемїчна краска до білизни.

Цїнники даром і франко.

